

"HÄLSNING TILL FRAMTIDEN" LOTTA 1969

Av

Mikael Drake

&

Mikaela Périer

VERSION: 2019-09-27

HÄLSNING TILL FRAMTIDEN - LOTTA 1969

INTRO BERÄTTARRÖST

BERÄTTARRÖST

Jag är Minnet. Jag är ett väsen, en kraft som funnits i urminnes tider. Vart hundra år utser jag ett barn till att bli min Skaffare.

Skaffarens uppgift är att resa och samla in barns minnen och historier - innan de glöms bort!

Vår tids skaffare heter Fabella och är 12 år. Just nu befinner vi oss tillsammans i Minnesarkivet.

Ett arkiv där barns minnen lagras i Minnesjuveler för framtiden - så att vi kan lära av deras historia.

Det här är deras "Hälsning framtiden".

1. MINNESARKIVET

Fabella och Minnet samtalar i Minnesarkivet.

MINNET

Ja, du Skaffare Fabella. Den här gången räddade du minnen från Lotta i Kiruna 1969. Hur var det?

FABELLA

Fast hon bara var 12 år så visste hon redan vad hon ville jobba med som vuxen.

MINNET

Ja, hon drömde om att bli ingenjör eller forskare.

FABELLA

Mmm. Det verkade inte vara så enkelt... för henne - med dom drömmarna.

(CONTINUED)

MINNET

Nä, men framförallt har ju barns möjligheter att kunna förverkliga sina drömmar sett väldigt olika ut genom historien.

FABELLA (SORGSET)

Jag är verkligen nyfiken på att höra mer om Lotta och om hennes dröm att bli ingenjör gick i uppfyllelse.

MINNET

Ja, det är dags. Här har vi hennes vackert grönskimrande Minnsejuvel! Gör du oss den äran och stoppar in den i Minnesmanskinen?

FABELLA

Yes! Det fixar jag absolut. Sådär. Nu sitter den där. Ska jag trycka på startknappen.

MINNET

Varsågod!

FABELLA

Då får vi höra Lottas "Hälsning till framtiden" från 1969.

KLICK när Fabella trycker på maskinens startknapp. RÖSTER och LJUD från en svunnen tid..

Vi hör Fabella öppna arkivlådan. MAGISKA LJUD OCH TONER FRÅN EN SVUNNEN TID.

MUSIK BÖRJAR.

2. LOTTAS HÄLSNING VOICE OVER

LOTTA VO

Jag heter Lotta å bor i Kiruna. Där bor ja tillsammans med mina föräldrar å min littebror Lars.

Pappa jobbar i gruvan - långt ner under jorden - där dom bryter järnmalm. Det är ett tungt å hårt jobb. Å väldigt farligt.

Det är många som jobbar i gruvan.

(CONTINUED)

Alla mina farbröder jobbar där, farfar jobbade där när han levde ...å dom flesta av mina kompisars pappor jobbar där.

Min lillebror kommer säkert också jobba i gruvan när han bli stor.

Min mamma är hemmafru, som dom flesta andra mammor här. Hon tar hand om oss barn, lagar mat, städar å tvättar - hela dagarna.

Varje da måste hon tvätta pappas smutsiga arbetskläder när han kommer hem.

3. MINNESARKIVET

FABELLA

Va? Vänta nu stoppar jag här. Kunde inte papporna ta hand om sig själva? Det gör ju min pappa. Det låter som om dom var bebisar ju!

MINNET

Det var annorlunda vid den här tiden. I Kiruna jobbade männen hårt i gruvan. Och kvinnorna jobbade hårt med att sköta allt hemma.

FABELLA

Vi lyssnar vidare.

4. LOTTAS HÄLSNING VOICE OVER

LOTTA

Jag är alltid rädd... att det ska hända nåt med pappa.

För gruvjobb är jättefarligt...å det händer ofta olyckor.

Varje gång jag hör om nån olycka... blir jag livrädd!

5. INT. SPELAD SCEN I LÄGENHET

Lottas mamma är i slutet på ett telefonsamtal hon har fått och lägger sedan på luren.

MAMMA

...jaha...jo...jag förstår...Tack för att du ringde.

(CONTINUED)

MAMMA (OROLIG)

Irma sa att en del av taket i gruvan
har rasat. Och en person har
hamnat under rasmassorna.

LOTTA (LIVRÄDD)

Åh NEJ, är det pappa!

MAMMA (PANIK I RÖSTEN)

Jag vet inte älskling! Lotta, spring över till familjen Innalas och fråga om de vet mer? Vad som hänt?"

VI HÖR LOTTAS SPRINGANDE STEG NEDFÖR TRAPPHUSET. Vi hör hennes ANDETAG.... Och FLÅS!

6. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA

Pappa klarade sej!

Det var min klasskompis Tinas storebror som fastnat under rasmassorna den här gången.

Han blev bara 25 år.

Olyckan hade kanske aldrig hänt om det inte var för det där dumma acordet.

(Förklarar)Ja, alla som jobbade i gruvan jobbade på "ackord".

Alltså det betyder att man - får ingen vanlig månadslön - utan man får betalt efter hur HÅRT och FORT man jobbar -

och då fattar ju vem som helst att olyckor lätt kan hända... om man slarvar... För att man har bråttom.

Jag var jämt orolig för pappa... tanken fanns alltid där... att han skulle skada sig eller i värsta fall dö.

Men sommaren 1969 hände nåt som fick mig att släppa oron - för en liten stund i alla fall.

Nåt fantastiskt!

För första gången nånsin - landade
människor på månen! Å det sändes på TV
över hela världen!

LJUDKLIPP FRÅN MÅNLANDNINGEN.

LOTTA VO

När en av dom amerikanska
rymdastronauterna satte ner sin fot på
månen... Å tog ett första kliv, sa han:
Att det var ett litet steg för
människan - men ett STORT kliv för
mänskligheten!

7. MINNESARKIVET

FABELLA

Nu stoppar jag igen! Jag såg
månlandningen på teve tillsammans
med Lotta. När jag gjorde min
tidsresa. Det var verkligen
häftigt.

MINNET

Ja. Den 29 juli 1969 landade den
amerikanska rymdfarkosten Apollo 11
på månen.

(MORE)

FABELLA

Har nån varit till månen sedan
dess?

MINNET

Jo, människor skickades till månen
fram till 1972. Men sedan dess har
ingen varit där. Det är ju väldigt
dyrt att skicka folk till månen!

FABELLA

Åh, som jag vill åka dit ju!

MINNET

Det ville nog Lotta också.

FABELLA

Ja, nu lyssnar vi vidare.

8. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA VO

Månlandningen va så spännande. Ja allt med rymden var spännande! Och trots att alla astronauter var män... Så tänkte jag att det här kanske jag kan arbeta med när jag blir stor.

Tro det eller ej, men en bit utanför Kiruna, så ligger det en ryldbass som heter Esrange.

Ett ställe man kan jobba på om man är intresserad av rymden.

Jonas i min klass, hans pappa jobbar där!

9. MILJÖBYTE SKOLGÅRD OCH LEKANDE BARN

JONAS

Min pappa är rymdingenjör. Det vet inte ni vad det är.

KOMPIS

Nä, ingen aning. Va är det?

JONAS

Han skjuter upp rakter i rymden.

KOMPIS

Gör han?

JONAS

Då måste man vara jättesmart. Å de är min pappa.

KOMPIS

Min pappa jobbar i gruvan. Å då måste man va jättemodig.

LOTTA

Jag vill också jobba som rymdingenjör när jag blir stor.

JONAS

Va?

KOMPIS

Haha. Du är ju tjej ju..

LOTTA

Ja?

JONAS

Det är bara killar som jobbar

som rymdingenjörer.

10. MINNESARKIVET

FABELLA

Men ååååå! Vad arg jag blir! Klart att tjejer kan bli rymdingenjörer!

MINNET

Javisst idag är det så. Men då var det mycket ovanligt.

FABELLA

Men varför ligger den där rymdbasen-just utanför Kiruna?

MINNET

Det ligger långt ut i skogen där det är mörkt och inte upplyst på kvällarna, vilket gör att man ser stjärnhimlen mycket bättre. Det är ett perfekt ställe för rymdforskning.

FABELLA

Du kan ju typ allt!

MINNET

Ja...

FABELLA

Nu vill jag lyssna vidare på Lotta!

11. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA

En da fick pappa och några andra män i gruvan nog.

Dom tyckte det va orättvist att dom fick betalt efter hur FORT dom jobbade.

När arbetet både var tungt och farligt.

Så dom började strejka! Dom vägrade å arbeta om dom inte fick det bättre.

Å DET tyckte jag var bra!

12. RADIOKLIPP FRÅN MÖTE FRÅN VERKLIGA GRUVSTREJKEN

GRUVARBETARE

"Ska vi stå på arbetsplatserna dag ut och dag in och bli pressade till större jäkt? Mer ska vi producera och mindre ska vi få betalt. Och alltid bara tiga och ta emot. Måste vi inte någon gång säga ifrån?"

13. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA VO

Men jag var också väldigt orolig att pappa skulle bli av med sitt jobb.

Dom pengar han tjänade va ju det enda vi hade.

Alla i Sverige pratade om strejken. överallt. På tv och radio.

14. RADIOKLIPP FRÅN STREJKEN

15. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA VO

Pappas jobb - att bryta järnmalm långt under jorden
- var tydligen viktigt för hela Sverige!?

Och det var många som tyckte synd om
gruvarbetarna.

Det var helt otroligt - folk över hela landet
började samla in pengar - så att gruvarbetarna
skulle klara sig... under tiden dom strejkade.

Så vi fick lite pengar. Det var skönt. För mitt i
strejken blev det jul.

16. SPELAD SCEN. JUL HOS LOTTA

Ljud av porslin och fix i köket. Lite julmusik från radion.

PAPPA

Vi sliter dag som natt i gruvan. Och dåligt lön får
vi trots allt slit. Det är orättvist.. Det är banne
mig... (blir avbruten)

MAMMA

Förlåt att jag avbryter älskling... men nu är
julbordet serverat!

PAPPA

Tack, vad fint!

LOTTA

Ja verkligen. Tack mamma.

MAMMA

Var så goda att ta för er!
Nu får vi släppa det här med gruvan
och strejken en stund. Barnen måste
ju få ha sin jul och få sina
julklappar.

PAPPA

JA du har rätt. Vi släpper det. Nu är det jul!
Undrar om tomten kommer i år? Va tror du Lotta?

17. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA VO

Den finaste julklappen var den jag
fick av pappa: en bok om rymden! Om
stjärnor och planeter.

(CONTINUED)

Jag älskade den.

Men mamma var liksom lite sur
märkte jag.

Det var som att hon inte riktigt
tyckte om att jag var intresserad
av rymden.

18. SPELAD SCEN I LOTTAS OCH LARS RUM

Ljud av Lotta som bläddrar i sin bok. Lotta mumlar tyst de
olika planeterna

LOTTA

Jupiter, Saturnus, Mars...

MAMMA (ROPANDES FRÅN BADRUMMET)

Lotta, kan du komma och hjälpa mig
och hänga tvätten?

LOTTA

Nej, jag kan inte just nu. Jag är
upptagen.

MAMMA (ROPAR)

Sitter du med den där boken nu
igen?

LOTTA

Mmmm.

Mamma kommer in i rummet.

MAMMA

Jahaja. Så nu är Lotta för fin för att hjälpa till med tvätten.

LOTTA (ARG)

DET ÄR JAG INTE ALLS!

MAMMA

Din man som du kommer gifta dig med kommer säkert också jobba i gruvan. Då är det viktigt att du redan nu lär dig alla sysslor i hemmet. Som att ta hand om tvätten.

LOTTA (SKRIKER)

Men jag vill inte bli hemmafru!!!!
Jag vill bli rymdingenjöööööör!

MAMMA (OROLIGT)

Rymdingenjör? Men kära Lotta, hur har du tänkt att det ska gå till? Det finns väl inga flickor som arbetar som rymdingenjörer?

LOTTA (JÄTTEARG OCH FÖRTVIVLAD)

Min lärare har sagt att jag visst kan bli rymdingenjör om jag börjar läsa matte med dom som går på gymnasiet.

MAMMA

Jaha. Gymnasiet. Hur ska du klara av det hade du tänkt?

19. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA VO

Kanske kände sig mamma sviken av mig? Att jag ville göra nåt annat än vad HON har gjort i hela sitt liv?

Eller så var hon rädd om mig? Och orolig för att jag skulle bli ledsen om jag inte klarade av å bli rymdingenjör?

Ljud av FYRVERKERIER.

(CONTINUED)

LOTTA VO

Och så blev det nytt år! 1970. Å den 4 februari - va strejken ÄNTLIGEN över.

Å nu fick gruvarbetarna det bättre.

Dom fick lön varje månad istället för att få betalt efter hur hårt dom arbetade å då blev det färre oyckor.

Å så fick dom vara med och bestämma mer.

Alla i Kiruna var glada. Ja hela Sverige firade med oss.

Vi firade hemma hos oss också. Alla var samlade.

20. SPELAD SCEN I LOTTAS HEM

Ljud av firande av många människor i lägenhet.

LOTTA

Hör upp allihopa! Nu vill jag säga nåt.

PAPPA

Nämen Lotta! Javisst. Varsågod min kära dotter!

LOTTA

Jag är så stolt över dig pappa. Du är min hjälte. Men jag är lika stolt över mamma. Som har jobbat lika hårt som du. Fast här hemma. Så ni är båda mina hjältar!

PAPPA

Det var fint sagt Lotta! Jag är stolt över DIG.

MAMMA (HARKLAR SIG)

HmHm. Nu vill jag också säga nåt. Jag har ju länge varit tveksam till att du vill utbilda dig till ingenjör. Men när du läste upp en lista över kvinnliga ingenjörer - så anmälde jag dig ju som du vet till den avancerade kursen i matematik.

(CONTINUED)

I morse låg det här kuvertet
brevlåda. Låt mig läsa... ehum,
"Kära Margareta Ålund! Det är med
glädje vi kan konstatera att er
dotter "Lotta Ålund" härmed är
antagen till kursen i avancerad
matematik"

LOTTA (UTBRISTER)

Va är det sant? Är jag antagen?

PAPPA

JA! Du är en av
tio elever!

MAMMA

Grattis älskling!

PAPPA

Min dotter siktar mot stjärnorna!
Skål för Lotta!

ALLA

SKÅÅÅÅL!

21. FORTS. LOTTAS HÄLSNING

LOTTA VO

Ja så nu läser jag matte med dom som
går på gymnasiet. Trots att jag är
flera år yngre än dom.

Å jag är mycket gladare nu. Det är
Mamma å pappa också.

Ja det var min berättelse om mitt
liv. Min hälsning till framtiden.
Jag heter Lotta och året är 1970.

22. MINNESARKIVET

FABELLA

Vilken historia! Blev hon
rymdingenjör?

MINNET

Ja det blev hon faktiskt!

FABELLA

På riktigt?

MINNET

Ja, hon utbildade sig till det så
småningom på ett universitet
utomlands. Men sedan återvände hon
till Kiruna. Och idag jobbar hon på
rymdbasen Esrange.

FABELLA

Wow!

MINNET

Hennes man jobbar också på
rymdbasen och tillsammans har de
två barn som är vuxna nu.

FABELLA (DRÖMMANDE)

Rymdingenjör det kanske man skulle
bli...

MINNET

Ja, idag finns det till och med
rymdgymnasium. Det hade nog Lotta
valt om det funnits när hon var
ung.

FABELLA

Men det gick ju bra för henne ändå!
Vilken fin historia.

MINNET

Ja och tack vare dig Skaffare
Fabella så bevaras Lottas historia
här i Minnesarkivet i all framtid.

FABELLA

Vi glömmer dig aldrig Lotta!

CONTINUED:

14.

Ansvarig utgivare:

Det här var ett program från UR.